

Postanowienie z dnia 9 grudnia 2008 r.

I BU 4/08

Niewykazanie, że zachodzi wyjątkowy wypadek z art. 424¹ § 2 k.p.c., powoduje odrzucenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424⁸ § 2 k.p.c.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Korzeniowski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 9 grudnia 2008 r. sprawy z odwołania Mariana M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Kielcach o ustalenie istnienia ubezpieczenia społecznego, na skutek skargi ubezpieczonego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia - wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 14 grudnia 2005 r. [...]

o d r z u c i ł skargę.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z 14 grudnia 2005 r. oddalił odwołanie Mariana M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w K. z 31 maja 2005 r. Potwierdził stanowisko organu rentowego, że skarżący nie podlegał ubezpieczeniom społecznym, gdyż umowy o pracę zawarte zostały w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego (chorobowego), zatem w celu obejścia prawa i były nieważne na podstawie art. 58 § 2 k.c. Postanowieniem z 22 marca 2006 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek Mariana M. z 14 lutego 2006 r. o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji, którą w konsekwencji tego odrzucono. Sąd Apelacyjny w Krakowie oddalił jego zażalenie na to postanowienie.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem całości wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z 14 grudnia 2005 r. Marian M. zarzucił, że jest niezgodny z art. 2a ust. 1 i 2, art. 6 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 ust. 1 ustawy z 13 paź-

dziennika 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 22 k.p. na skutek błędnej wykładni i art. 58 § 1 k.c. na skutek jego zastosowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga podlega odrzuceniu z dwóch powodów. Pierwszy wynika z reguły, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji. Skarżący wniósł skargę od orzeczenia pierwszej a nie drugiej instancji, co oznacza, że nie może zostać przyjęta na podstawie art. 424¹ § 1 k.p.c. Pozostaje podstawa z art. 424¹ § 2 k.p.c., zgodnie z którym, w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, skarga przysługuje także od prawomocnego orzeczenia wydanego przez sąd pierwszej lub drugiej instancji, jeżeli strony nie skorzystały z przysługujących im środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych. Ta druga podstawa nie jest spełniona, gdyż nie można przyjąć, że skarżący nie mógł skorzystać z przysługujących środków prawnych. Wniósł wszak apelację, jednak po terminie. Wniosek o przywrócenie terminu do złożenia apelacji został oddalony, zatem opóźnił termin zaskarżenia nie bez swej winy (art. 168 § 1 k.p.c.). Z tej przyczyny apelacja została odrzucona. W art. 424¹ § 2 k.p.c. chodzi o wyjątek, gdyż niezgodność z prawem ma wynikać z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela.

Skarżący nie wskazał takiej podstawy oraz uzasadnienia. Powinien wykazać warunki z art. 424¹ § 2 k.p.c., czyli to, że niezgodność wyroku z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Skarżący tego warunku nie spełnił. Przede wszystkim dlatego, że nie wypełnia warunku konstrukcyjnego skargi określonego w art. 424⁵ pkt 5 k.p.c. Nie wystarczyłoby hasłowe powołanie się na wyjątkowy wypadek, gdyż przy takim założeniu skarga straciłaby swój wyjątkowy charakter i stałaby się zwykłym środkiem do weryfikacji prawomocnych orzeczeń i to pierwszej instancji. Rozstrzygnięcie sporu (sprawy sądowej) odbywa się w zwykłym postępowaniu i pomiędzy jego stronami. Zasadą szczególnej skargi z art. 424¹ i nast. k.p.c. jest wyczerpanie toku instancji i możliwości odwoławczych w sprawie pierwotnej. Inną funkcję przed-

miotowo i podmiotowo ma postępowanie ze skargi, stąd skoro ustawodawca szczególnie warunkuje wniesienie skargi od orzeczenia pierwszej instancji, to jedynie wskazuje, że z takiej skargi nie powinna korzystać strona, która miała możliwość wniesienia apelacji.

W relacji do podstaw skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia skarżący sam pogorszył więc swą sytuację (art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c.). W sprawie o podleganie ubezpieczeniu społecznemu miał możliwość wniesienia skargi kasacyjnej (art. 398² § 1 k.p.c. *in fine*). W orzecznictwie przyjęto, iż wykluczone jest stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w trybie art. 424¹ § 2 k.p.c., gdy strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych ani nie wykazała, że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi wskutek naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wartości albo praw człowieka i obywatela (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2006 r., I BU 2/05, LEX 299165). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia podlega odrzuceniu jeżeli była możliwa zmiana lub uchylenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych, a skarżący nie skorzystał z możliwości ich wniesienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 lutego 2007 r., I BU 12/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 82).

Nie zachodzi wyjątkowy wypadek w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c., jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych z przyczyn przez siebie zawnionych (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 lutego 2008 r., II BP 56/07, niepublikowane). Niedopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, wynikająca z możliwości zaskarżenia prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji (art. 424⁸ § 2 k.p.c.), występuje zarówno przy świadomej rezygnacji strony z wniesienia skargi kasacyjnej, jak i przy zawnionej przez stronę niemożności skorzystania z tego środka odwoławczego (postanowienie z 23 stycznia 2008 r., V CNP 187/07, Lex 369705).

Po drugie i co wiąże się z pierwszym założeniem, skoro wyjątek obwarowany jest nie jakimkolwiek naruszeniem prawa, lecz szczególnym, to jedynie potwierdza stwierdzenie, że zwykłe postępowanie z możliwością wniesienia skargi kasacyjnej czy skargi o wznowienie postępowania winno być właściwą drogą kontroli orzeczeń a nie postępowanie ze szczególnej skargi, które nie toczy się pomiędzy stronami sporu pierwotnego. Tłumaczy to dlaczego ustawodawca, równoważąc nawet niejako takie zaniedbanie (zaniechanie) strony w podstawowej sprawie, określił szczególne wa-

runki wszczęcia postępowania skargowego, właśnie również w sferze podstaw niezgodności z prawem. Nie chodzi wszak o niezgodność z prawem tylko taką jak w § 1 art. 424¹ k.p.c., lecz o kwalifikowaną i jednocześnie wyjątkową niezgodność z prawem, polegającą na naruszeniu podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Inaczej rzecz ujmując, podstawa skargi winna wskazywać i wykazywać wyjątkowy wypadek przez skonkretyzowanie norm prawnych go uzasadniających. Skarga tego nie czyni, gdyż podstawa skargi nie odnosi się do podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych praw człowieka i obywatela. Skarżący nawet hasłowo nie operuje pojęciami z art. 424¹ § 2 k.p.c. Podstawa skargi dotyczy prawa materialnego na poziomie podstawy z art. 424¹ § 1 k.p.c., a jak wskazano wobec skargi kierowanej do orzeczenia Sądu pierwszej instancji chodzi o kwalifikowany stopień naruszenia prawa, bowiem wymagana jest niezgodność wyroku (naruszenia) z wyjątkowymi wypadkami. Tych skarżący nie wykazał.

Spełnienie wymagania określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 *in fine* k.p.c. polega na zawarciu w skardze wyodrębnionej, juretrycznej argumentacji, przedstawiającej jakie podstawowe zasady porządku prawnego lub konstytucyjne wolności albo prawa człowieka narusza zaskarżone orzeczenie i wskazaniu, na czym polegała obraza przepisów mających znaczenie dla ich ochrony (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2006 r., II CNP 2/06, OSNC 2006 nr 6, poz.112).

Zatem nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c. i nie jest spełniony warunek konstrukcyjny z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. Braki te prowadzą do odrzucenia skargi na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. w związku z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. oraz art. 424⁸ § 2 k.p.c. w związku z art. 424¹ § 2 k.p.c.

=====